

Cesvaines iedzīvotāju un uzņēmēju vajadzību izpēte

Lai realizētu starp Sabiedrības Integrācijas fondu un Cesvaines novada domi noslēgto līgumu un vecinātu Cesvaines novada ilgtermiņa attīstības stratēģijas izstrādi, 2012.g. pirmajā pusgadā tika veikts socioloģiska pētījums. Tā ietvaros notika dokumentu un statistisko datu analīze, Cesvaines iedzīvotāju aptauja, ekspertu intervijas, fokusgrupu diskusijas un sagatavots pētnieciskais ziņojumu.

Tautas skaitīšanas un Centrālās Statistikas pārvaldes datu salīdzinājums ļauj izdarīt secinājumu, ka 9,9% cesvainiešu ir reģistrēti Iedzīvotāju reģistrā, bet uzturas ārpus Cesvaines novada. Šis rādītājs ir lielāks kā Latvijas novados vidējais - 7.9% (Latvijā kopumā – 7.6). Provizoriskie dati liecina, ka pēc neatkarības atgūšanas Cesvaines novada iedzīvotāju skaits ir samazinājies vairāk kā par piektdaļu (~22.8%). Pagājušo vienpadsmit gadu laikā Cesvaines novada iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 19.5%, t.i. par 1,8% gadā. Periodā no 2006.g. līdz 2011.g. Cesvainē iedzīvotāju skaits samazinājās par 7.8%, t.i. būtiski vairāk kā vidējie rādītāji ne tikai Vidzemes reģionā (-4,9%), bet arī Latgales reģionā (-6,9%). Novadā notiek iedzīvotāju novecošana. 2011.gadā dzimstība pārsniedza mirstību 2.44 reizes. Uz jautājumu vidusskolniekiem: „Kur tu vēlētos dzīvot un strādāt pēc desmit gadiem?”, tikai 6% norādīja Cesvaines novadu. Līdz ar to ir jāizdara secinājums, ka cilvēkkapitāla, iedzīvotāju skaita saglabāšana un palielināšana ir prioritārs Cesvaines novada attīstības nosacījums.

Saskaņā ar ziņojuma „Reģionu attīstība Latvijā. 2010” datiem novadu teritoriālo indeksu ranga tabulā Cesvaine 2010.g. ieņēma ranga 70 vietu, t.i. 110 novadu vidū atradās zemākās trešdaļas augšgalā. Provizoriskie liecina, ka darba devēju skaits novadā ir neliels un līdz ar to darba ņēmēju iespējas ir ierobežotas. Vairums uzņēmēju par vienu no būtiskākajiem uzņēmuma attīstības ierobežojumiem uzskatīja to, ka pašreizējā Cesvaines nodarbinātības struktūra ir orientēta uz „sezonāliem darbiem”. Intervētie bieži norādīja, ka nepietiekoši tiek izmantots novada cilvēku potenciāls, viņu zināšanas, prasmes. Līdz ar to nodarbinātības un uzņēmējdarbības vecināšana ir uzskatāma par līdzekli pirmās prioritātes problēmu risināšanai.

Intervijās un aptaujā skaidri tika pausts viedoklis, ka novada uzņēmējdarbības prioritātēm ir jābūt atbalsts lauksaimnieciskai ražošanai un tūrismam. Ja par Cesvaines pilsētas attīstības prioritāti tiek definēta tūrisma attīstība, tad sasaistē ir jārisina vismaz divi jautājumi: tūrisma infrastruktūras attīstība un stabilas tūrisma plūsmas nodrošināšana. Domei ir neizmantoti zemes un īpašuma resursi. Esošie sociālie objekti būtu jārestrukturizē, jo tie jau tagad nav pietiekoši noslogoti un līdz ar to veidotos nosacījumi tūrisma infrastruktūras attīstībai.

Cesvainieši augstu novērtēja vairākus Domes darba rezultātus - vides sakoptību, Cesvaines ekoloģisko situāciju; jaunas vidusskolas uzcelšanu; skolas „busiņu”; sociālās infrastruktūras renovācijas projektus; atbalstu kultūras pasākumiem; bibliotēkai; atbalstu izglītības kvalitātes celšanai; labu nodrošinājumu ar gāzi un elektrību. Vairums cesvainiešu uzskata, ka novada infrastruktūras prioritāte ir ceļu uzturēšana un remonts. Pētījuma dalībnieki visai bieži izteica kritiku par to, ka Dome vēltīta nepietiekošus pūliņus tam, lai cilvēki nepamestu novadu; Domes pārlieku lielo koncentrēšanos uz pilsētas centru atstājot novārtā laukus; nepietiekošo palīdzību cilvēkiem risināt viņu problēmas; vājo atbalstu uzņēmējdarbības un tūrisma attīstībai; vājo sadarbību ar iedzīvotājiem. Intervijās un aptaujā skaidri tika pausts viedoklis, ka par Domes darbības prioritāti ir jāuzskata intensīvāka sadarbība ar sabiedrību.

Vēlētos izteikt pateicība visiem tiem cesvainiešiem, kuri palīdzēja veikt šo pētījumu.

Dr.soc. Aivars Tabuns, LU SZF profesors